

Asia: VN/26572/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain ja Oikeuspalveluvirastosta annetun lain muuttamisesta

1. Yleiset kommentit

Lausuntonne yleisesti esityksestä

RETS Rikoksettoman elämän tukisäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua lakiesitykseen. Esitys on hyvin valmisteltu ja perusteellinen.

Lausuntonne vaikutusten arvioinnista

Esitysten vaikutuksia on arvioitu varsin monipuolisesti ja kattavasti.

2. Ehdotukset palvelujen järjestämisvelvollisuudesta ja valvonnasta (Sovittelulaki 7 ja 7a §)

Kommenttinne ehdotuksesta

RETS kannattaa rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelun järjestämisvelvollisuuden siirtoa Oikeuspalveluvirastolle. Ei huomauttamista valvontaan.

3. Ehdotukset neuvottelukuntaa koskeviksi muutoksiksi (Sovittelulaki 6 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

RETS pitää tärkeänä, että neuvottelukunnan rooli säilyisi entisellään. Sovittelutoiminnan kehittämisessä on tärkeää tehdä valtakunnallista yhteistyötä eri hallinnonaloilla toimivien viranomaisten kuten poliisin, sosiaaliviranomaisten ja koulujen sekä palveluntuottajien ja järjestöjen välillä.

4. Ehdotukset tietojensaantioikeudesta (Sovittelulaki 15, 16 ja 25 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

RETS kannattaa esitystä.

5. Ehdotukset julkisuuslain soveltamisesta (Sovittelulaki 20 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

Vapaaehtoiset sovittelijat käsittelevät salassa pidettäviä tietoja, joten esitys on perusteltu. Sovittelutoimistoilla on vastuu sovittelijoiden ohjaamisesta, valvonnasta ja kouluttamisesta. Koulutuksessa tulee painottaa tietoon tulleiden asioiden salassapitoa ja vaitiolovelvollisuutta.

6. Ehdotukset siirtymäsäännöksiksi (Sovittelulaki)

Kommenttinne ehdotuksesta

Ei huomautettavaa.

7. Ehdotus talous- ja velkaneuvonnan erottamiseksi oikeusaputoimistoista (Laki Oikeuspalveluvirastosta 1, 2, 4 ja 9 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

Ehdotus on perusteltu ja turvaa tiukassa taloudellisessa tilanteessa asiakkaiden palvelujen saantia.

8. Ehdotus esteellisyssäännöksistä (13 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

Ei lausuttavaa.

9. Ehdotus asiakkaan ohjaamiseksi toiseen toimistoon mm. esteellisyystilanteissa (14 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

RETS pitää tärkeänä sitä, että oikeusaputoimiston tulisi ennen toiseen toimistoon ohjaamista arvioida asian soveltuvuus ja asiakkaan käytännön mahdollisuudet asian hoitamiseen kauempana sijaitsevassa toimistossa ja ottaa arvioissa huomioon asiakkaiden erilaiset asiointiin liittyvät haasteet.

Kuten esityksessä todetaan, kaikki asiat eivät sovellu etäyhteyksin hoidettaviksi, kaikilla asiakkailla ei ole mahdollisuutta etätapaamisiin yhteydenpitovälineiden puuttumisen tai osaamisvajeiden takia. Asiakkailla voi olla myös muita asiointiin liittyviä haasteita, jotka edellyttävät lähitapaamista. Kauempana sijaitsevaan toimistoon pääseminen fyysisesti paikalle voi olla myös vaikeaa julkisten liikenneyhteyksien puuttumisen ja matkakustannusten takia.

Kokemuksen mukaan asiakkailla on myös luottamuspulaa suhteessa viranomaisiin ja siksi he usein toivovat voivansa ensi sijassa asioida yksityisten avustajien kanssa myös ulkoprosessuaalisissa asioissa. Luottamuspulaa liittyy usein aiempiin huonoihin kokemuksiin viranomaisten kanssa asioidessa. Myös tämä seikka tulisi ottaa huomioon.

10. Ehdotus Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimiston johtajaa koskeviksi säännöksiksi (4, 9 ja 15 §)

Kommenttinne ehdotuksesta

-

11. Muut huomiot

-

RETS pitää erittäin tärkeänä, että vapaaehtoisten sovittelijoiden sovittelutaidoista, kouluttamisesta ja palkitsemisesta huolehditaan. Kokemuksemme mukaan vapaaehtoisten sovittelijoiden taidoissa on vaihtelevuutta. Mikäli jatkossa sovitteluun ohjautuu aikaisempaa useammin lapsia ja nuoria, myös tämä korostaa kouluttamisen ja kohtaamistaitojen tärkeyttä.

Esityksessä ehdotetaan merkittävää muutosta vapaaehtoisten sovittelijoiden asemaan ehdottamalla sovittelun tekemistä jatkossa rikosoikeudellisella virkavastuulla. Rikos- ja vahingonkorvausvastuulla saattaisi olla vaikutusta vapaaehtoiseksi sovittelijaksi hakeutumiseen. Tämä myös voisi tarkoittaa sitä, että sovittelijoiden osaamista pitäisi vahvistaa ja taustakoulutuksen merkitys saattaisi kasvaa.

Sunikka Sanna
Rikoksettoman elämän tukisäätiö sr